

BREUER LÁSZLÓ (SUMI) (1965–2006) SZAKMAI ÉLETÚTJA

¹KISZEL VILMOS, ²MALATINSZKY ÁKOS

¹Göncöl Alapítvány, 2600 Vác, Ilona u. 3., e-mail: kv@zpok.hu

²Szent István Egyetem Környezet- és Tájgazdálkodási Intézet, Természetvédelemi Tanszék
2103 Gödöllő, Páter K. u. 1., e-mail: malata@zpok.hu

Breuer László az Eötvös Loránd Tudományegyetem biológia-földrajz tanári, majd geológus, illetve a Nyugat-magyarországi Egyetem vadgazda mérnöki szakán folytatott egyetemi tanulmányokat. Drágaköszakértői, biogazda és környezeti nevelési programvezető képesítéseket szerzett.

Munkáinak meghatározói a széleskörű szakmai felkészültség és az értékközpontú gondolkodás voltak, vonatkozik ez az egyes személyekkel, közösségekkel, illetve ügyekkel kapcsolatos tevékenységére egyaránt.

Folytonosan alakította fizikai és szellemi környezetét, a népszerű szakmai és társadalmi áramlatokkal szembe hajtotta nyugtalan természete. Ahogy ő mondta: „**pisztrángként**, árral szemben úszva” hozott lére maradandó alkotásokat.

Szerkezetében és folyamatában vizsgálta érdeklődése, tevékenysége tárgyát. A természeti elemek „makacs valóságából” kiindulva az adott kérdés horizontális és vertikális szerkezetét egyszerre alakította a vele kapcsolatba kerülő tanulók és érintettek személyiségéig bezáróan, „**Sic Itur ad Astra**”. Amit tanított, azt lehetőség szerint ő maga is bemutatta vagy megvalósította. Különösen vonatkozik ez a fenntarthatóságra nevelés és tapasztalva tanulás, illetve tanítás módszereire és gyakorlatára.

Hasonló természetű, cselekvő embereket nevelt. Százával, ezrével akadt követőkre. Ahogy vallotta, tesszük a dolgunkat és tanítjuk másoknak. Alkotó, serény összetevője vagyunk ennek a világnak, mint a **kovász** a kenyértésztának. Sok apró élet munkája eredményeképpen átalakul az anyag, míg megkel a kenyértészta. Ahogy mondta: aki „eszik” belőlünk, abban tovább él az üzenetünk, átalakul, alkotó és tanító lesz, viszi tovább a hírt, egy szebb, igazságosabb, a jelenleginél fenntarthatóbb társadalom hírére.

„Az alkotó ember”

Vác városában kezdett tevékenykedni egyetemista éveiben, ahol kezdetben szakköröket tartott a Természetudományi Stúdióban (TTS), amely később átköltözött a mai Göncöl Házba. A 80-as évek végétől egyre jelentősebb szerepet vállalt a Ház környezetvédelmi és ismeretterjesztő arculatának kialakításában, valamint programjának szervezésében és megvalósításában.

Ebben az időszakban kezdődtek a komplex, tematikus, nomád táborok a Göncöl Társaság szervezésében. Az 1986. évtől – a formális alapítástól – kezdődően részt vett a Göncöl által kiadott Süni magazinhoz kapcsolódó természetismereti táborok szervezésében, majd 1990-től azok vezetője, irányítója volt.

Az 1990-es évek első felében a Gombás-patak revitalizációs programjának munkálatait irányította, majd a holland kormány PSO alapjának anyagi támogatásából megépítette a Váci Ártéri Tanösvényt, amely egy összefüggő kb. 510 méter hosszú, a térszín fölé emelt ácsolat a süppedős, változó vízborítású, növényzettel dúsan benőtt élőhelyegyüttesben. A tanösvény egy oktatási célú terepi bemutatóhely, egy kényelmes túra keretében láthatóvá teszi az ártér azon részét, melyet e' nélkül, utcai viseletben nem lehetne megközelíteni. Megépülése óta több százezen ismerkedhet meg a tanösvény segítségével a dunai árterek élővilágának értékeivel.

A Vác-alsóvárosi Duna-part rendezését 1991-ben végeztette el. Az érintett folyamszakasz a XX. század második felére eliszaposodott, ezért az 1950-es évektől kezdődően egy ún. háromszöggát készült, amelynek a város felőli oldalán lassú feltöltés folyt. Az 1977. évi magyar-csehszlovák államközi egyezményben foglaltak szerint, a bős-nagy-marosi hidro-elektronikai beruházással összefüggésben a területet építési törmeléklerakónak jelölték ki. A feltöltés a politikai változásokra és a Gombás-patak torkolati árterére tekintettel leállt, ezért kerülhetett sor a terület rendezésére. Több, részben Sumi által irányított társadalmi megmozdulás hatására napjainkban készülnek a tervek a terület a közparkként történő hasznosítására, az Alsóváros és a Duna kapcsolatának helyreállítása céljából.

Több mint hatszáz darabból álló állandó földtani kiállítást hozott létre Göncöl Házban „A Földanya ékességei” címmel. A geológiai, földtani természetvédelmi kiállítás anyagát saját kőzet- és ásványgyűjteménye és az általa vezetett szakkör anyagaiból állította össze 1997-ben. A kiállítás tematikája oktatási célú, elsősorban szervezett iskolai csoportok látogatják. Ehhez a tevékenységhez kapcsolódtak későbbi geológiai vándortáborok és gyűjtőkírándulások is.

A magas-bakonyi **Pénzesgyőr** községben létrehozott oktatóközpont munkáiba 1986-ban, a Süni táborok alapításakor kapcsolódott be. Az ingatlant a Göncöl Társaság vásárolta meg 1978-ban és Természetmegfigyelő Ház néven került nyilvántartásba. Kezdetben a Göncöl amatőrcsillagászai tartottak ún. észlelő-építőtáborokat, majd tematikus szakmai táborokat, ezekből jött létre a tatai Herman Ottó Körökkel való szoros együttműködésben a Süni tábori mozgalom. Az oktatóközpont építési munkáinak irányítását 1994-ben vette át, a Panoráma épület az 1990-es évek végén szakaszosan, míg a Tornácos Ház 2004-ben került átadásra. Az oktatóközpont ma magas kihasználtsággal és mintaszerű programmal működik. Az erdei iskola mozgalom egyik legfontosabb kiindulási helye és szellemi központja.

Pénzesgyőr székhellyel alakult meg 1991-ben a Pangea Kulturális és Környezetvédelmi Egyesület, amelynek alapító tagja és 1997-től elnöke. Az egyesület az oktatóközpont és a Gerence-patak közötti területen vásárolt földeken kisebb, bemutató jellegű biogazdaságot hozott létre. A biogazdaság régi magyar gyümölcsfajtákból és a bakonyi tanyákról átmentett tájfajtákból, őshonos háziállatfajtákból, mintaszerűen kialakított zöldségeskertből, két kicsi mesterséges tóból, valamint a termények feldolgozását és a hulladékok újrahasznosítását lehetővé tevő egységekből, így avar-kori mintára készült, de a jelenkornak megfelelő, a földből kiemelkedő tűzhelyből, hagyományos népi kemencéből, komposztálóból, összességében a természeti körfolyamatokat és azok teljességét bemutató egységekből áll. A kemence és a kenyér különösen fontos volt a számára. Szerinte az országban tanulta és tanította a kemenceépítés és a házikenyérsütés csínját-bínját.

Tekintettel a terület őslénytani leletekben való rendkívüli gazdagságára – már a falu is a köznyelven Szent László pénzeként emlegetett ásatag egysejtőekről, a Nummulitesekről van elnevezve –, irányításával a környező falvak határában Geológiai Tanösvény létesült, amely több mint 20 lelőhelyet köt össze egy hosszabb, teljes napot igénylő túra keretében.

Földanya, Gaia iránt érzett féltő gondoskodásától indítatva kezdte el a **Gálya táborokat**, amelyekben komoly természetvédelmi terepi munkák folynak, nagyrészt a „kezei között”, a természetismereti táborokban és szakkörökön felnőtt elhivatott fiatal önkéntesek aktív részvételével. A két-három hetes nyári természetvédelmi közmunkák során többek között geológiai feltárások és a cifra kankalin (*Primula auricula* subsp. *hungarica*) egyes élőhelyeinek helyreállítását, bemutató tanösvény kialakítását, természetvédelmi beavatkozásokat megalapozó felméréseket végeztek a résztvevők. E tevékenységek közül a legjelentősebb eredményként említendő az úrkúti Csárda-hegyi őskarszt egykori mangánbányájának növényzet alól való feltárása és a nyilvánosan látogatható tanösvény megépítése. A Földnek csak néhány pontján létezik hasonló, a nagyközönségnek bemutatható földtani képződmény.

Előadói, oktatói munkássága

A legnagyobb hatást kétségtelenül oktató-ismeretterjesztő munkájával érte el. Idejének nagy részét ennek a tevékenységnek szentelte. Legfontosabbak a geológiai, kiemelten a földtani örökség védelmére irányuló szakkörei, a Süni és Gálya táborok, valamint az oktatóközpont szervezett programjai, kiemelten az erdei iskolai programok, és az erdei iskola mozgalom szakmai megalapozása érdekében tett erőfeszítései.

Rendkívüli előadókésztségét két televíziós sorozatban (Delta és Zöld Béka), a Csodák Palotájában, valamint meghívott előadóként a köz- és a felsőoktatás minden szintjén, a civil szervezetek szakmai rendezvényein (utolsó előadásait a 2006. évi gödöllői Zöld Forgatag rendezvénysorozaton) a környezet- és természetvédelem, geológia, terepi vezetés, táborszervezés, ökológiai gazdálkodás, nádgyökerteres szennyvíztisztítás és számos más témakörben kamatoztatta.

Évente mintegy 1000–2000, különböző korosztályba tartozó ember szemléletére hatott közvetlenül, személyesen, a közvetve megérintettek vagy akár „megtérítettek” száma azonban ennek többszöröse. Mindenkivel megtalálta azt a hangot és módot, amivel fel tudta kelteni a természet szépségei iránti érdekéledést. Hallatlan érzéke volt tudása érdekesítő, színes átadására. Sokoldalú volt és sokszínűen oktatott, felvette a vasúti pálya bazaltját, bemutatta a mólók építéséhez használt permi vörös homokkővet, a villák kerítésének messziről hozott kőanyagát, s mesélt, mesélt, mesélt... Mindenkire volt jó szava, hátizsákjában sok kedves ajándék lapult. Egyenként figyelt mindenkire. Hagyta, hogy a gyerekek maguk fedezzék fel a természet csodáit, saját tapasztalataikra építve segítette őket a megismerés, a tudás és az alkotás felé. Sumi kisugárzásának, hatásának eredményeképpen több százra tehető azok száma, akik jelenleg is a környezetvédelem és a természettudományok terén tevékenykednek vagy tanulmányaikat ebben az irányban folytatják. A világ legbonyolultabbnak tűnő tudományos kérdéseit is közérthető példák-
kal, szemléletesen tárta az érdeklődők elé, amiből hallgatósága is elhitte: a bonyolult rendszer sok egyszerű alkotóelemből áll.

Közéleti munkássága

A civil mozgalomba az 1980-as évek második felében kapcsolódott be az akkori Göncöl Társaság, a rendszerváltás után a Göncöl Alapítvány és Szövetség soraiban. Ennek fejlődésével 1991-ben a Pangea Kulturális és Környezetvédelmi Egyesület alapító tagja, majd 1997-től haláláig az elnöke, 1992-től a Göncöl Szövetség elnökségi tagja, 1998-tól elnöke volt, haláláig.

Az 1993. évtől 2005-ig a magyar környezet- és természetvédő mozgalom választott képviselője volt különböző nemzeti döntéshozó testületekben, főként a környezeti nevelés és táboroztatás területén. Súlyos betegségének gyógyíttatására a zöld mozgalom gyűjtést rendezett, jelentős eredménnyel.

Évekig volt a Környezet- és Természetvédelmi Oktatóközpontok Országos Szövetsége (KOKOSz) és a Földtani Örökségünk Egyesület alelnöke. A Hulladék Munkaszövetség és a Vackor Oktatóközponti Közösség munkájában, mint az egyik alapító (a Pangea Egyesület) elnöke vett részt.

Természetvédelmi oktató-nevelő munkája elismeréseként 1999-ben Pro Natura díjat kapott, 2006-ban pedig a Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt Polgári Tagozatával tüntették ki.

Neve összeforrt a földtani természetvédelemmel, a környezeti nevelés terén és a környezet- és természetvédő mozgalomban fogalommá vált: egyet jelentett egy közepesen magas, erős testalkatú fiatalemberrel, aki tevékeny életét – szinte kizárólag – a közügyeknek szentelte.

